

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 576.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245217517152.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Da alle Disse var døde, og Sachsen deelt mellem Johan *Frederiks Søn* og Navner, med Kur-Hatten, i *Wittenberg*, og *Henriks Søn* Hertug *Moritz* i *Dresden*, da hensov ogsaa Morten *Luther* (1546), og derved brast aabenbar det stærkeste ^{*}–^{*} 577 Baand, der sammenknyttede de *Lutherske* Folk og Fyrster; thi før de vilde seet ham med »de graae Haars Krone« kastet paa Baalet, havde de dog nok vovet det Yderste, men nu forblindede Egennytte og Keiserens glatte Ord de Fleste for den Fare, der trueede baade *Tydsklands* og *Nordens* Frihed, da *Carl*, i Forbindelse med *Paven*, og i Fred med *Frankrig* og *Tyrken*, opbød hele *Spaniens* og *Italiens* Magt for at indtage den lille, nyskabte, *Lutherske* Verden. Det var kun *Kurfyrsten* af Sachsen, *Landgreven* af Hessen og Hertugen af *Württemberg*, tilligemed nogle Smaafyrster og Rigsstæderne *Augsburg*, *Ulm* og *Strasburg*, som greb til Modværge, medens ikke blot de *Nordiske* Konger, men ogsaa *Kurfyrsterne* af *Pfalz* og *Brandenburg* og Hertugen af *Preusen* sad stille, ja, adskillige *Lutherske* Fyrster fulgte endog Keiserens Fane. Da *Carl* imidlertid hverken havde nogen *staaende* Hær, et velforsynet Skatkammer eller mindste Helteaand, vilde han dog rimeligviis være kommet til Kort, hvis ikke Hertug *Moriz* af Herskesyge havde forraadt Frihedens Sag, eller naar man kun vilde ladt *Augsburgernes* Leder, *Sebastian Schertlin*, En af sin Tids bedste Krigsmænd, raade. Dengang Keiseren, paa egen Haand, aldeles ulovlig, gjorde *Kurfyrsten* og *Landgreven* fredløse (erklærede dem i Rigets Acht), laae han nemlig saa godt som værgeløs i *Regensburg*, hvor *Lutheranerne*, 90000 Mand stærke, mageligt kunde hiemsøgt ham, før han kunde faae sin Hær fra *Ungern*, *Italien* og *Nederlandene* sammentrukket*), men man spildte den kostbare Tid med at betænke sig paa det Uberegnelige, og da saa Hertug *Moriz*, efter Aftale med Keiseren, angreb *Kur-Sachsen*, skildte Forbunds-Hæren sig ad, uden engang at have vovet et Slag. Dermed var Alt saa godt som tabt, thi Keiseren var nu hver Enkelt langt overlegen, og *Kurfyrst Johan* Frederik var den Eneste, som vovede at værge sig, men leed (1547) ved *Mühlberg* eller rettere paa *Lochau-Hede* et fuldstændigt Nederlag og faldt selv i Keiserligt Fangenskab**).